

TMMOB
TÜRK MÜHENDİS ve MİMAR
ODALARI BİRLİĞİ

ORÜS VE **ÖZELLEŞTİRME**

SEKTÖREL RAPOR DİZİSİ: 5

ISBN 975-395-135-3

Baskı:
MF Ltd. Şti.
Mithatpaşa Cad. 62/21 Kızılay
Tel: 425 37 68 - 417 89 99 - ANKARA

Baskı Tarihi:
Aralık 1994

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	5
I- ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİİ	7
II- ORÜS'ÜN KURULUŞU VE GELİŞİMİ	9
III- ORÜS'ÜN ÖZELLEŞTİRİLMESİNE GİDEN YOL	11
IV- SONUÇ	17
ÇİZELGELER	19

SUNUŞ

Bilindiği gibi 1970'li yılların sonları ile 1980'li yılların başında iktisat anlayışlarında bir değişiklik olmuştur. Bu değişiklik sonucu özelleştirme, özellikle İngiltere ve ABD'de uygulamaya sokulurken, IMF ve Dünya Bankası aracılığı ile de tüm dünyaya benimsetilmeye çalışılmıştır. Bu gelişme ülkemizde de yankısını bulmuş, ama özelleştirme konusu ülkemizin uzun vadeli çıkarları gözetilerek bilimsel veriler işığında, çalışanların da bu konudaki görüşleri alınarak tartışılmamıştır.

- KIT'lerin kamu mülkiyetinden özel mülkiyete geçişi sermaye birikimini arttırıyor mu?

- Ekonomik büyüme potansiyelini arttırıyor mu?

- Özelleştirme tercihi, gelir dağılımını düzeltiyor mu?

- Özelleştirme, ekonomiyi dış dünyaya karşı ekonomik bağımsızlık anlamında güçlendiriyor mu?

Bilim adamlarının sordukları bu sorulara yanıt verilmeden yapılacak özelleştirmenin ülke yararına olacağını söylemek mümkün değildir.

Bu raporun hazırlanmasının amacı da 6 Haziran 1994'te Kamu Ortaklığı Idaresi tarafından yapılan duyuru ile fabrikaları satışa çıkarılan Orman Ürünleri Sanayi (ORÜS)'nin durumunu veriler işığında ortaya koyarak, kamuoyunu bilgilendirmek ve sağlıklı tartışmalara zemin hazırlamaktır.

ORÜS'nin satılması konusunda, başta Genel Müdür olmak üzere, Kurum çalışanlarının görüşü alınmamıştır. Bu konuda ORÜS Genel Müdürü "ORÜS'nin özelleştirilmesi ile ilgili olarak Kuruma, gerek satış fiyatı, gerekse model konusunda gerekli bilgi verilmemektedir. Bu tartışmalar olmamaktadır. Bu, Kamu Ortaklığının çalışma üslubunda aranabilir" demektedir. Ayrıca ORÜS'nin satışında ise "Pazarlık Yöntemi" gibi nereden başlayıp, nerede biteceği belli olmayan bir yöntem ile satış yapılacağı duyurulmuştur. Acaba ORÜS'nin en az değeri nedir? Pazarlık yapılacaksa başlangıç noktası ne olacaktır? Bu ve bunun gibi sorunların Kurum çalışanları ve kamuoyu tarafından bilinmesi gerekmez mi?

Türkiye'deki Orman Ürünleri Sanayi'nin durumuna ve özelleştirme konusunda ileri sürülen görüşler doğrultusunda ORÜS'ne baktığımızda kısaca şunları söylemek mümkündür:

- ORÜS'ni kapsam dışı tutarsak, Türkiye'de Orman Ürünleri Sanayi'nin bir çok yapısal sorunları vardır.

- Sanayinin yöresel dağılımı dengesizdir: 1981 yılında yapılan belirlemelere göre kereste işletmelerinin % 31'i, ambalaj işletmelerinin % 19.7'si, kontraplak işletmelerinin % 9.6'sı ve kaplama işletmelerinin de % 77'si Marmara ve Batı Karadeniz bölgelerinde kurulmuştur.

- 1985 yılında DiE tarafından yapılan sanayi ve işyerleri sayımına göre orman ürünleri sanayi işletmelerinin % 98.7'si, 10 ve daha az işçi çalıştırmaktadır.

- İşletmelerin çok büyük bir çoğunluğunun teknolojik gelişmişlik düzeyi son derece geridir.

- Gerek işyeri sahiplerinin gerekse çalışanların eğitim düzeyi düşüktür.
- Üretimin standartlarına uygunluğu rastlantısaldir ve kalite düzeyi düşüktür.
- İşçi ücretleri son derece düşük ve sendikalı işçi sayısı yok denecek kadar azdır.

Bu yapısal özellikler, kaynakların, özellikle de hammadde odunun verimli kullanılmasına olanak vermemektedir. Bu durum son derece önemlidir. Çünkü ülkemizdeki ormanlar nitelik ve nicelik olarak yetersizdir. Aynı zamanda dağılımı dengesiz olup, verim gücü düşüktür. Nitekim son yıllarda ormanlarımızdan elde edilen yerli hammadde, sanayinin ihtiyacını karşılayamamaktadır. Bu durum odun hammaddesini en ufak parçasına kadar verimli işletmeyi gerektirmektedir.

ORÜS böylesi bir ihtiyaçtan doğmuş, modern teknolojisi, hammadde kaynağına yakın ve yurt çapında dengeli dağılımı, standardizasyonu, kaliteli ve koruyucu önlemleri ve TSE belgesiyle üretimini sürdürmektedir. Bu nitelikleri ile bir yandan piyasada fiyat istikrarını sağlarken, diğer yönden özel sektöre öncülük etmektedir.

Özeleştirme için ileri sürülen görüşer açısından ORÜS'ne baktığımızda:

- Yöresel dağılım olarak hammadde kaynağına yakın ve göreceli olarak geri kalmış yörelerde kurulmuşlardır (Yurt çapında dengeli bir dağılım sözkonusudur).

- ORÜS kuruluşlarının tümü büyük ölçeklidir. Örneğin, kereste tesislerinde yıllık ortalama tomruk işleme kapasitesi 30.000 m³'ün üstündedir.

- Kapasite kullanımı yüksektir. Bunu ORÜS Genel Müdürü "*bu kapasite kullanım meselesi ORÜS'nin problemi değil. ORÜS kapasitelerini iyi kullanır. % 90'ların üzerinde çalışır. Fabrikalarının çoğunluğu yıllık kapasitelerinin yaklaşık tamamını kullanır. Kapasitelerin eksik kullanımı özel teşebbüste söz konusudur*". diyerek dile getirmektedir.

- Toplam üretim payı içindeki konumuyla tekelci bir yapıda değildir.

- Üretim sürekli artmıştır.

- İşçi sayısı artmamış, azalmıştır.

- Ek kapasite yaratmış; üretim makinelerinin sayısı, lojman ve sosyal tesislerin sayısı çoğalmıştır.

Görüldüğü gibi özelleştirme için ileri sürülen gerekçeler ORÜS'ne uymamaktadır.

Özelleştirme konusunda ORÜS ile ilgili söylenenler ise 1991 ve sonrasındaki zararlarıdır. Kurumun 1991 yılındaki zararı ise Körfez Savaşı dolayısıyla inşaat sektöründeki durgunluk ve seçim yılı olması nedeni ile işçi ücretlerine yapılan % 217'lik zamdan kaynaklanmıştır. 1992-1993 zararları ise yüksek faizle borçlandırılmış olmasından ileri gelmiştir.

Bilindiği gibi KİT'leri sadece ticari kuruluşlar olarak görmek yanlıştır. Bu tür kuruluşlar buldukları yörelere hizmet götüren, bölgesel istihdam yaratarak göç olayını önleyen, bölgeler arasındaki gelir dağılımını ve gelişmişlik düzeyini dengeleyen kuruluşlardır. En gelişmiş ülkelerde bile bazı KİT'ler diğer sektörleri sübvansé amacıyla zarar edebilmektedir..

ORÜS'ne talip olacak kişi veya kuruluşların ise, fabrikaları geliştirmekten öte, Kurum'un elindeki 2.941.824 m²'lik çok değerli arsaları almak istedikleri yönünde toplumda yaygın bir kanı bulunmaktadır.

Hazırlanan bu raporun özelleştirilmesi istenen ORÜS ve orman ürünleri sanayi ile ilgili bilgi eksikliğini önemli ölçüde gidereceğini umuyoruz.

I- ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİ

Tanımı

Orman ürünleri sanayii, ormanlardan elde edilen birincil ve ikincil ham ürünlerin, özellikle odunun, yarma, kesme, soyma, biçme şeklinde biçim değiştirerek, yongalıyarak veya liflerine ayırarak, yapıştırıcı madde kullanarak ve kullanmaksızın presleme, buharlama, kurutma, emprenye etme ve benzeri işlemlerle bünyesini değiştirmeden veya değiştirerek yarı mamul veya mamul mal üreten, gerektiğinde birinin mamülünü hammadde olarak kullanarak entegre düzende üretim yapan bir sanayi koludur.

Orman Ürünleri Sanayinin Gelişimi

a) Dünyadaki Gelişim

Ormanlardan, dolayısıyla odundan faydalanma insanlığın tarihi kadar eskidir. Odunun işlenmesine ilişkin ilk belirtiler, eski Mısır'da açılmış bazı mezarların duvarlarına oyulmuş resimlerden anlaşıldığına göre M.Ö. 1500-1350 yıllarına kadar uzanmaktadır. Ormanlardan elde edilen tomrukların ilk işlenmesi, bir kişi tarafından kullanılan el testeresiyle biçilerek tahtalar elde edilmesi şeklinde olmuştur. Sonraları ise bir çerçeveye geçirilmiş ve iki kişi tarafından kullanılan el hızarları geliştirilmiştir.

Tomrukların hareketli kuvvetten yararlanılarak biçilmesine 14. yüzyılda başlanmıştır. İlk defa 1575 yılında testereli su hızarları tesis edilmiştir.

Tarihsel gelişim sürecinde çeşitli sanayi kollarında görülen ilerlemelere karşın orman ürünleri sanayii aynı gelişmeyi gösterememiştir. Bu sanayi dalındaki gelişme 19. yüzyılın sonlarına doğru başlamıştır. Bunda en büyük etken ise, başlangıçta rüzgar, su, hayvan ve insan gücünün yerini buhar gücünün almasıdır. Elektrikten yararlanma ise 20. yüzyılın başlarında olmuştur.

Orman ürünleri sanayi teknolojisi özellikle bıçkı sanayiinde Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra hızlı bir gelişme göstermiştir. Diğer kollarında ise İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hızlanarak bugünkü düzeyine ulaşmıştır.

Gelişen teknoloji ile birlikte orman ürünlerinden faydalanma da çok yönlülük kazanmış ve her geçen gün değişik ürünler günlük yaşantımıza girmeye başlamıştır. Günümüzde odun hammaddesinden çimentolu ve alçılı yonga levha, odun gazı ve tutkal gibi ürünler elde edilmektedir. Orman ürünleri sanayii gelişen yapısı ile dünya ticareti içinde demir çelik, tekstil ve kimyevi maddelerden sonra önemli bir yere sahiptir.

b) Ülkemizdeki Gelişim

Ülkemizde orman ürünleri sanayii 19. yüzyıl sonlarına kadar zorunlu tarım aletleri üretimi, yöresel küçük el sanatları ile su ve el hızarlarıyla çalışan bıçkı sanayii

karakterindedir. İlk kereste fabrikası 1892 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Yapılan bir araştırma sonucuna göre ülkemizde 1938 yılında sadece 33 adet kereste fabrikasının olduğu anlaşılmaktadır.

Ülkemizde önce bıçkı sanayiinde başlayan gelişme 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren diğer kollarında da görülmeye başlanmıştır. Özellikle 1963 yılında planlı döneme geçişle birlikte orman ürünleri sanayiinde sorunları da beraberinde taşıyan hızlı bir gelişme yaşanmıştır.

1981 yılında yapılan ve alanında tek çalışma niteliğini koruyan "Orman Sanayi Envanteri" ne göre ülkemizde 11.6 milyon m³/yıl kapasiteli 7988 kereste imalathanesi bulunmaktadır. Bu sayı bugün için on bine yaklaşmıştır. Halbuki 1990 yılında 5.2 milyon m³ kereste üretilmiştir. Yani kapasite kullanımı % 50'nin çok altındadır. ORÜS'ü kapsam dışı tutarak söyleyecek olursak, orman ürünleri sanayiinin bir çok yapısal sorunlarının olduğunu söyleyebiliriz. Bunlar:

- Sanayiinin yöresel dağılımı dengesizdir: 1981 yılında yapılan belirlemelere göre kereste işletmelerinin % 31'i, ambalaj işletmelerinin % 19.7'si, kontraplak işletmelerinin % 96'sı ve kaplama işletmelerinin de % 77'si Marmara ve Batı Karadeniz bölgelerinde kurulmuştur.

- 1985 yılında DİE tarafından yapılan sanayi ve işyerleri sayımına göre orman ürünleri sanayii işletmelerinin sayıca % 98.7'si, 10 ve daha az işçi çalıştırmaktadır.

- İşletmelerin çok büyük bir çoğunluğunun teknolojik gelişmişlik düzeyi son derece geridir.

- Gerek işyeri sahiplerinin gerekse çalışanların eğitim düzeyi düşüktür.

- Üretim standartlarına uygunluğu rastlantısaldir ve kalite düzeyi düşüktür.

- İşçi ücretleri son derece düşük ve sendikalı işçi sayısı yok denecek kadar azdır.

Türkiye orman ürünleri sanayiinin yapısal özellikleri, kaynakların, özellikle de hammaddenin verimliliğinin azlığına dayanmaktadır. Bu durum son derece önemlidir. Çünkü ülkemizde ormanlar nitelik ve nicelik olarak yetersiz ve dağılımı da dengesizdir. Ayrıca verim gücü düşüktür. Nitekim son yıllarda ormanlardan elde edilen yerli hammadde ile yerli sanayi ve dolayısıyla tüketicinin ihtiyacı tam karşılanamadığı için eksik kalan endüstriyel odun hammaddesi giderek artan miktarlarda ithal yoluyla karşılanmaktadır. Orman Genel Müdürlüğü'nün saptamalarına göre bu yetersizlik ileriki yıllarda daha da büyüyecektir.

Ülkemizde orman ürünleri sanayii, imalat sanayii içinde iki alt sektör halinde temsil edilmektedir. Bunlar; aramalı üreten sanayiler arasında yer alan ağaç ve mantar ürünleri ile tüketim malı üreten sanayiler arasında yer alan mobilya sanayiidir. Devlet Planlama Teşkilatı 1991 yılı program verilerine göre; 1990 yılındaki 82 trilyon liralık üretim değerinin 3.4 trilyon lirası orman ürünleri sanayii tarafından üretilmiş olup, bu rakam toplam değer yaklaşık % 4'ünü teşkil etmektedir. Bu konuyla imalat sanayii içinde yer alan 33 sanayi dalı arasında, üretim değeri açısından 8. sırada yer almaktadır.

II- ORÜS'ÜN KURULUŞU VE GELİŞİMİ

Orman ürünleri sanayiinin ülkemizdeki gelişimi bölümünde bahsettiğimiz gibi 1938 yılında sadece 38 kereste fabrikası vardı ve bu fabrikalar ormanlarımızdan elde edilen odun hammaddesini yeterince değerlendiremiyorlardı. Böyle bir ihtiyaçtan dolayıdır ki, orman ürünleri sanayii konusunda 1944 yılında devlet işletmeciliği gündeme girdi; böylece ORÜS'ün temelleri atılmış oldu (1942 yılında ormanlardaki yanık, devrik ağaçları değerlendirmek ve kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere Balıkesir DURSUNBEY'de bir fabrika kurulmuştu. Bu fabrika 1951 yılında kapatılmış ve 1956 yılında tekrar faaliyete geçirilmiştir). Aynı yıl özel sektör tarafından 1931 yılında faaliyete geçirilen BAFRA Kereste Fabrikası ile 1923'te özel şirket TİTAŞ tarafından kurulmuş olan BOLU Kereste Fabrikası Orman Genel Müdürlüğü'nce satın alındı. 1945 yılında ise PAZARKÖY ve ESKİPAZAR fabrikaları özel sektörden satın alınmış, ayrıca Belçika firması ZİNDAL önderliğinde Zindan ve Çangal Ormanları Türk Anonim Şirketi tarafından 1929 yılında kurulan AYANCIK Fabrikası'nın sözleşmesi 1945 yılında feshedilerek Devlet Orman İşletmesi'nce işletilmeye başlanmıştır. Artan nüfusa paralel olarak artan ihtiyaçları karşılamak, en küçük odun hammaddesini dahi değerlendirmek için yeni teknolojileri ülkemize taşımak ve yeni fabrikalar kurmak zorunluluğu doğmuştu. Bu zorunluluk doğrultusunda da yeni fabrikalar üretime sokuldu.

1969 yılında Orman Bakanlığı kuruldu. Bakanlığın kuruluşuyla birlikte de Genel Müdürlükler düzeyinde yeni yapılanmalara gidilerek, 5 Ocak 1970 tarihinde Orman Ürünleri Sanayii Genel Müdürlüğü oluşturuldu. O güne kadar Orman Genel Müdürlüğü'nün elinde bulunan 14 kereste 1 emprenye fabrikası ile yatırımlarına başlanmış bazı tesisler gerekli düzenlemeler yapılarak "ORÜS"e devredildi.

ORÜS Genel Müdürlüğü kurulduğu günden itibaren bir İktisadi Devlet Teşekkülü olmaya çalıştı. ORÜS 22 Ekim 1983 tarih ve 18199 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2929 sayılı yasa ile KİT statüsüne kavuşarak Orman Ürünleri Sanayii Kurumu adını aldı. 3 Kasım 1984 tarihinde yürürlüğe giren ana statüsünün 4. maddesinde: "*Ülkemizdeki orman sanayii alanında kuruculuk ve işletmecilik yapmak; orman sanayiinin dünyadaki gelişmelere uygun biçimde gelişmesine katkıda bulunmak, gelişen teknolojiyi kendi tesislerine uygulamak, geliştirmek, ürün standartlarının uygulanmasına önderlik etmek ve kaynak üreterek gerektiğinde yeni tesisler kurmak, verimlilik ve kârlılık ilkelerine göre yürütmek*" amacıyla kurulduğu belirtilen ORÜS'ün çalışma konularından kimileri şöylece sıralanmıştır:

- Hammadde temininde sürekliliği sağlamak amacıyla gerektiğinde fidanlıklar kurmak, orman yetiştirmek ve yetiştiriciyi teşvik etmek.

- Ülkemizde orman ürünlerine dayalı sanayiinin modern teknolojinin gerekleri doğrultusunda gelişmesine katkıda bulunmak.

- Yurtiçi ve yurtdışı firmalarla lisans, teknik beceri ve benzeri anlaşmalar yapmak; fabrika kurulması ile ilgili ihalelere ve taahhütlere girmek, bilgi ve teknoloji satmak ve satın almak.

- Yurtiçi ve yurtdışında her türlü mal ve hizmetin pazarlanması faaliyetlerini yürütmek, bayilik, temsilcilik, büro, mağaza veya ticari müesseseler kurmak veya bu yönde faaliyet gösteren firmalara ortak olmak.

Doğrusunu söylemek gerekirse böylesine amaçları olmasına karşın, kurum 1980'li yıllarda bu amaçlardan çok, kâr amaçlı sıradan bir özel kuruluş stratejisiyle yönetilmeye çalışılmıştır. Buna rağmen başarılı olmuştur. Orman Ürünleri Sanayi Kurumu(ORÜS), ormanlardan elde edilen birincil ve ikincil hammadde ürünlerini yarı mamül veya mamül haline getirip, gerektiğinde birinin mamülünü hammadde olarak kullanıp entegre düzende üretim yapan bir sanayi yapısına sahip olup, 22 kereste, 3 yonga levha, 1 çimentolu yonga levha, 1 lif levha, 3 kontraplak, 2 kaplama, 11 parke, 1 ambalaj sandığı ve 1 emprenye fabrikası olmak üzere toplam 45 adet tesisi (Ayrıca Azerbaycan'la ortak bir tesis kurma kararı alınmış, kurulan tesisin yüzde 20'si tamamlanmış durumdadır) ürettiği ürün çeşitleri ve pazar payı ile bugün Ortadoğu ve Balkanlar'ın en büyük kuruluşudur.

III- ORÜS'ÜN ÖZELLEŞTİRİLMESİNE GİDEN YOL

Bilindiği gibi ORÜS 1983 yılında KİT statüsüne kavuşturulmuştur. Ancak 1986 yılında çıkarılan "Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Özelleştirilmesi ile İlgili Hükümler"de yer verilen 3291 sayılı yasanın 13-18 maddeleri ile ORÜS için geriye sayım başlamıştır. Sonunda 20 Mayıs 1992 tarihinde yürürlüğe konulan 92/3088 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Orman Ürünleri Sanayi Kurumu (ORÜS), Kamu Ortaklığı İdaresi'ne devredilmiş ve 3291 sayılı kanun hükümleri kapsamına girmiştir. Bu doğrultuda, yeni ana sözleşmesi hazırlanarak 22.01.1993 tarih ve Özelleştirme 93/2 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile Anonim Şirket statüsünde bir şirket olarak yeni tüzel kişiliği belirlenmiştir. Şirketin yeni ünvanı Orman Ürünleri Sanayi Anonim Şirketi'dir.

6 Haziran 1994'te ise Kamu Ortaklığı İdaresi tarafından yapılan duyuru ile ORÜS'ün fabrikaları satışa çıkarılmıştır.

Türkiye'deki Özelleştirmeci Yaklaşımlar ve Gereçekleri

Bilindiği gibi Batı'da 1970'li yılların sonları ile 1980'li yılların başında bir iktisat felsefesi değişikliği oldu. Bu değişiklik ABD'de Reagan, İngiltere'de Demir Leydi Thatcher aracılığı ile uygulamaya sokulurken, IMF ve Dünya Bankası aracılığı ile tüm dünyaya dayatılmaya çalışılmıştır. 10 Haziran 1994 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'ndeki ÖZELLEŞTİRME dizisinde Aydın ENGİN'in aktardığına göre: Üç yıl kadar önce World Development Dergisi, editörlüğünü Dünya Bankası'ndan uzmanların yaptığı bir özel sayı yayımladı. Bu özel sayıda özelleştirmenin hem teorik hem pratik tartışması yapılıyordu. Özelleştirmeyi zorunlu kılan etkenler değerlendirilirken yazarlar, yani Dünya Bankası uzmanları şunu yazdılar: "Esas olarak ideolojiktir". Bu bir itiraf olarak da algılanabilir.

Dünya Bankası uzmanları aynı yazıda şunları da yazıyorlardı:

"Özelleştirme uygulamalarından büyük bir bölümünde özelleştirme istemi, uygulanan ülkelerden kaynaklanmamaktadır. Genellikle biz (Dünya Bankası) telkin ettik" diyorlardı. Tabii bu dayatma bizde de yankısını bulmuş ve Türkiye'de özelleştirme dalgası ortalığı sarmıştır. ANAP Hükümetleri ve ÖZAL tarihimizin en büyük reformunu yapıyoruz diyerek kitle iletişim araçları (medya) ile topluma özelleştirmenin faziletlerini anlatmışlar ve özelleştirme ile tüm sorunlarımızın ortadan kalkacağı düşüncesini yaygınlaştırmışlardır. Radyo ve televizyonlarla, büyük trajik gazetelerimizde hergün tek yanlı programlarla, özelleştirmenin yararları ve kaçınılmazlığı ballandırılı ballandırılı anlatılmış, "kamu mülkiyetinin mutlaka, ama mutlaka tasfiye edilmesi" gerektiği düşüncesi savunulmuş ve bu şekilde tek yanlı bir beyin yıkama programı yaşama geçirilmiştir.

Bu gelişme özel sektörde de yankısını bulmuştur. 1982 yılında TÜSİAD Başkanı Ali KOÇMAN; "Bizim TÜSİAD olarak ve özel sektör olarak KİT'lerin mülkiyeti üzerinde hiçbir talebimiz yoktur. KİT'lerin sorunu bir finansman ve yönetim sorunudur" derken 1993 yılı sonunda aynı TÜSİAD'ın yeni Başkanı Halis KOMİLİ "Özelleştirme" konulu bir seminerin açış konuşmasında: "Türk ekonomisinin bugünkü durumunu, bu durumun düzeltilmesi için acil olarak, orta vadeli bir istikrar programının devreye sokulması gerektiğini ve özelleştirmenin bu programın en önemli parçalarından biri olduğunu her fırsatta tekrarlıyoruz..." diye konuşuyordu.

Dünya Bankası ve IMF gibi çokuluslu finans örgütlerinin globalleşme ve bu bağlamda özelleştirmeyi savunmalarının temelinde, gelişmiş sanayi ülkelerindeki üretim fazlasının belirleyici olup olmadığı sorgulanmamıştır. Profesör Korkut BORATAV'ın:

- "KİT'lerin kamu mülkiyetinden özel mülkiyete geçişi sermaye birikimini artırıyor mu?
- Ekonominin büyüme potansiyelini artırıyor mu?
- Özelleştirme ekonomiyi dış dünyaya karşı ekonomik bağımsızlık anlamında güçlendiriyor mu?" biçimindeki çok haklı sorularına yanıt vermeden illede özelleştirme diye tutturmak ideolojik bir dayatma değilde nedir?

DYP-SHP koalisyonlarınınca KİT reformunun amacı: "Türkiye'nin dünya ile bütünleşmesi, kamu kesiminin küçültülerek daha rasyonel ve etkin hale getirilmesi, ekonomik verimin ve rekabetin artırılması, sermayenin tabana yayılması ve ekonomide demokrasinin sağlanması" biçiminde açıklanmıştır. Ancak "özelleştirme bir amaç değil, bir araç olarak kullanılacak" yani "her ne pahasına olursa olsun özelleştirme ya da bütçeye gelir sağlamak değil, ekonomik verimliliğin ve rekabetin artırılması temel amaç olacak" denmesine rağmen, bugün ne pahasına olursa olsun KİT'lerin özelleştirilmesi dayatması ile karşı karşıya bulunmaktayız. Başbakan Tansu ÇİLLER 1993 yılında KİT'lerin zararının 80 trilyon olduğunu söylüyor. Halbuki bu zarar 80 trilyon olmayıp 23.4 trilyon liradır. Bu zararın 22.8 trilyonu borç faizlerinden gelmektedir. Bu faizler olmasaydı zarar sadece 600 milyar olacaktı (Ağaç-İş GÖZLEM Sayı: 11 Arslan Başer KAFAOĞLU).

1993 TÜSİAD Raporu'na göre, sanayicilere o yıl 93 trilyon lira teşvik kredisi verilmiş. Zonguldak kömür ocaklarının islahı için 17 trilyon, Karabük Demi-Çelik'in verimli kılınması için 7 trilyon lira gerekiyor. Kalan 69 trilyon lira ile KİT'lerin tümünün verimli hale getirilmesi olanağı vardı. Ama, devlet, bu kaynakları teşvik diye dağıtıp yeni zenginler yaratmıştır.

Aslında Türkiye'de KİT'lerin özelleştirilmesi ile ilgili olarak öne sürülen gerekçeler, gerçekte ülkemize özgü değildir. Bu yaklaşımların gündemde olduğu tüm ülkelerde hemen hemen aynı gerekçeler öne sürülmüştür. Bunlar:

- Piyasa güçlerinin ekonomiyi harekete geçirmesine olanak sağlamak.
 - Verimlilik ve üretkenliği artırmak.
 - Mal ve hizmetlerin niteliklerini iyileştirmek, ve çeşitliliğini artırmak.
 - Modern teknoloji ve üretim tekniklerini üretime sokmak.
 - Sermaye piyasasını geliştirmek.
 - KİT'lerin tekelci fiyatları, sübvansiyon, maliyet ve fiyat artışları yoluyla oluşturdukları dolaylı vergileri azaltmak.
 - Endüstrideki kamu ve özel mülkiyet arasındaki dengenin yönünü değiştirmek.
 - Mülkiyeti tabana yaymak.
 - Yabancı yatırımlar aracılığı ile uluslararası ekonomik ve siyasi bağları güçlendirmek.
- Hemen her fırsatta bu gerekçeler öne sürülmüştür. Ancak, bugüne değin yapılan uygulamaların hiçbirisinde bu gerekçeler doğrultusunda bir gelişme sağlanamamıştır.

İleri Sürülen Özelleştirme Gerekçeleri ORÜS'ün Özelleştirilmesini Gerekli mi?

1980'li yılların ikinci yarısında gösterilen tüm çabalara karşın ORÜS "Özelleştirmeye uygun" bir kurum durumuna getirilememiştir. Bakın Kurumun Genel Müdürü diyor ki: "Sizlerin de yakinen bildiği gibi bugün artık siyasilerimiz, Devletimiz, Hükümetimiz KİT'leri devletin yükü olarak görmektedirler. Yani bunların özelleştirilmesi veya giderek tasviye edilmesini arzu etmektedirler."

"KİT'lerin özelleştirilmesi düşünülürken ORÜS'te yeniden yapılanmayı düşünmek bence çok iyi bir mantık değildir" derken "KİT'ler rantabl mı değil mi? Katma değer yaratıyor mu, yaratmıyor mu? Özelleştirme olsun mu olmasın mı? Bu tartışmalar bizim fikrimizin sorulduğu veya fikrimizi beyan etmemiz gerektiği yerlerde, tarafımızdan beyan edilmektedir." ORÜS'ün özelleştirilmesi ile ilgili olarak da: "ORÜS kurumuna gerek fiyat gerekse model konusunda gerekli bilgi verilmemektedir. Bu tartışmalar olmamaktadır. Bu, Kamu Ortaklığı'nın çalışma üslubunda da aranabilir...." Sayın Genel Müdür ORÜS'ün özelleştirilmesi ile ilgili panelde: "Model tartışmasına her zaman varız. Ama tercih noktasında devlet memuruyuz (İfademi mazur görünüz)" demektedir..

İşin boyutunu görüyor musunuz? Bir kurum özelleştirilmeye çalışılırken, o kurumun görüşünü alma gereksinimi dahi duyulmuyor.

Bütün bu gelişmelere rağmen, ORÜS, kararsız, verimsiz, kendi başının çaresine bakamayan, tekelci rantlarından yararlanan, kalitesiz üretim yapan, atıl kapasiteyle çalışan, yöresel dağılımı dengesiz, geri teknolojilere sahip bir kuruluşla dönüştürülemez. Şöyle ki:

1- Yöresel Dağılım

ORÜS kuruluşları, hemen hemen tümüyle hammadde kaynağına yakın yerlerde kurulmuş olup, ülke düzeyine dengeli dağılmışlardır. Başka bir deyişle Orman Ürünleri Sanayii'ndeki dengesiz dağılımın aksine (Önceki bölümlerde belirtmiştik), fabrikalarını görece olarak geri yörelerde kurarak, özel sektördeki dengesizliği büyük ölçüde azaltıcı bir işlev görmektedir. Toplumsal yönden de buldukları yörelere kaynak aktararak, yöre insanlarına istihdam olanakları yaratmışlardır.

Bu arada şunu belirtmek gerekir ki, orman ürünleri sanayiini işletme özelliklerinin gereği olarak bu sanayiinin en önemli girdisi olan odunun ağır ve oylumlu (çaplı) olması nedeniyle hammadde kaynaklarına yakın yerlerde kurulması gerekmektedir. Çünkü hammadde işleyim sırasında ağırlık kaybetmektedir. Doç.Dr. Yücel ÇAĞLAR'ın belirttiğine göre: "Bu kesimde, özellikle günümüz koşullarında hammadde odunu verimli kullanmak yönünden yatay ve dikey tümeşme yaşamsal öneme sahiptir. Örneğin; 70-150000 Ton/Yıl üretim kapasiteli bir kağıt fabrikasının kağıt hamuru fabrikası ile tümlenmesi halinde maliyetlerde % 10-15 arasında azalma sağlanabilmektedir."

ORÜS yukarıda belirtilen kurala uygun bir çalışma yürütmüştür.

2- Ölçek

ORÜS kuruluşlarının tümü de büyük ölçeklidir. Söz gelimi kereste tesislerinde yıllık ortalama tomruk işleme kapasitesi 30000 m³'ün üstündedir.

3- Kapasite Kullanım Düzeyi

Saptamalara göre ORÜS fabrikalarında yıllık ortalama kapasite kullanım oranları:

	ORÜS'te	Sektör Genelinde
Kerestede	% 93	% 50
Yonga levhada	% 100	% 75
Kontraplakta	% 78	% 60
Kaplamada	% 87	% 83
Parkede	% 76	% 56
Emperyede	% 37	% 27

Olmuştur. Bu konuda Kurumun Genel Müdürü olayın bilincindedir. Bakın ne diyor: "Bu kapasite kullanım meselesi ORÜS'ün problemi değil, ORÜS kapasitelerini iyi kullanır. % 90'ların üzerinde çalışır. Fabrikalarının çoğunluğu yıllık kapasitelerinin yaklaşık tamamını kullanır. Kapasitelerin eksik kullanımı özel teşebbüste sıkıntı konusudur".

4- ORÜS'ün Toplam Kurulu Kapasitesi ve Üretimdeki Payı

Kurulu bulunan tesislerinin üretim kapasiteleri ve toplam üretim içindeki paylarına bakıldığında ORÜS hemen hemen hiçbir alt kesimde tekeli yapıya sahip olmamıştır. Üretim kapasiteleri ve toplam üretim içindeki paylar itibariyle durum şöyledir:

	Toplam üretim içinde kapasitesi	Toplam üretim içindeki payı
Kerestede	% 8	% 9
Yonga levhada	% 5	% 7
Lif levhada	% 54	% 53
Kontraplakta	% 15	% 20
Kaplamada	% 10	% 10
Parkede	% 14	% 19

Görüldüğü gibi tekeli bir yapı söz konusu değildir. Kaldı ki; ORÜS'ün özelleştirilmesi ile tekeli yapı ortadan mı kalkmış olacak?

ORÜS bu yapıyla piyasada istikrarı sağlamaktadır. Fiyatları dengede tutmaktadır.

5- Üretim

1980 yılına göre, 1990 yılında kerestede % 59, yonga levhada % 407, kontraplakta % 869, lif levhada % 85, parkede % 41 ve kaplamada % 462 oranında üretim artışı olmuştur. Sadece ambalaj sandığında üretim artışı olmamıştır. Ambalaj sandığı sanayiinde pazar payı % 1 olup, sektör genelinde kapasite kullanma oranı % 59 dur.

6- Öz Kaynakları ile Büyüme Düzeyi

ORÜS, 1980-1990 döneminde kereste tesislerinde 91000 m³/Yıl, parkede 125000 m³/Yıl, kontraplakta 18000 m³/Yıl, kaplamada 2250 bin m³/Yıl, yonga levhada 405000 m³/Yıl, emperyede 23.000 m³/Yıl ve çimentolu yonga levhada da 27000 m³/Yıl ek kapasite yaratmıştır. Aynı dönemde kereste üretim makinalarının sayısı 130'dan 186'ya, parke üretim makinalarının sayısı 140'dan 172'ye çıkarılırken, 1984 yılında 460 adet olan lojman sayısı 1990 da 668'e, 1984 de 11 adet olan sosyal tesis 1990'da 26'ya, 1984'de 78 olan tomruk ve kereste istifleyici sayısı 1990'da 121'e ulaşmıştır.

7- Karlılık Düzeyi

1986 yılına değin yıldan yıla gelişen satış karlılığı (net kar/net satış karlılığı) bu yıldan sonra devamlı olarak azalma eğilimi içinde olmuştur. Net dönem karı ise (vergiden sonraki ticari kazanç) 1989'a değin düzenli olarak artmıştır. 1990 yılında düşmeye başlamış ve 1991 yılında 111.4 milyar zarar edilmiştir. Ancak, 1991 yılının bir özelliği var. 1991 yılı seçim yılıdır. Ücretler % 217 artırılırken, Orman Genel Müdürlüğü'nden ve dışarıdan alınan kerestenin fiyatı artarken, üretilen ürünlere zam yapılmamıştır. Çünkü dönemin hükümeti seçimden önce "zam yapacak kadar enayi" değildi. Ayrıca ORÜS'ün ürünlerinin çoğunluğu inşaat kesiminde kullanılmaktadır. Körfez Savaşı nedeniyle piyasadaki durgunluk sonucu yeterli satış yapılamamıştır. Ayrıca siyasal tercihin sonucu olarak "başının çaresine bakmak" zorunda kalan Kurum 1980 yıllarının ikinci yarısından itibaren "kısa süreli yabancı kaynak"lara başvurmak zorunda kalmıştır. Söz gelimi: 1986 yılında 65.9 milyar TL. olan kısa süreli yabancı kaynaklar, 1991 yılında 519.5 milyar TL. ye çıkmıştır. Öte yandan; 1991 yılında 83.3 milyara ulaşan "faaliyet dışı giderler" in % 66.8'ini Orman Genel Müdürlüğü'nden borçlanılarak alınan hammadde odunun faizi oluşturmuştur.

Kurum 1992 yılında tüm faiz ödemelerine rağmen 37 milyar TL. zarar etmiştir. 1993 yılında ise işletme faaliyetlerinden ötürü 30 milyar TL. karı olan kurumun, faiz giderlerinden dolayı bilanço zararı 271 milyara ulaşmıştır. Eylül 1993 yılında Orman Genel Müdürlüğü ile fiyat anlaşmazlığına düşürülmüş, Kurum çıkan anlaşmazlık yüzünden dışarıdan tomruk ithal etmek zorunda kalmıştır. O da yetmemiş, ORÜS, ithalatla özel şirketlerden tomruk satın alarak üretim yapmaya zorlanmıştır. Bu durum hem stokları elinde kalan Orman Genel Müdürlüğü'nü zora sokmuş, hem de tomruk ithalatçılarına kaynak aktaran ORÜS'ü dolarla tomruk ithal edip, Türk lirası ile satmak zorunda bırakmış, zararının yıldan yıla artmasına yol açmış ve dışarıdan tomruk ithal edip ORÜS'e pazarlayan özel şirketleri ise zengin etmiştir.

1993'de ithal tomruk için ORÜS'ün kasasından çıkan para 500 milyon dolar, oysa o tarihte Orman Genel Müdürlüğü'nün 3 milyon m³ tomruk stoku vardı. Bu nedenle daha sonra tomruk fiyatları düşmüştür.

ORÜS'e ithalatta aracılık eden şirketlerin başında Okumuşlar A.Ş. gelmektedir. Rusya'dan ithal ettiği çam, göknar, kayın ve ladini ORÜS'e satan Okumuşlar Şirketi'nden başka Mersa, Boyacıoğlu, Orfen, Bulvelin C.O., Orpa A.Ş. Öney Blok Kurumu, ithal tomruk satarak büyük paralar kazandılar.

İşin ilginç, Cumhuriyet Gazetisi'nden Şükran KETENÇİ ile Ağaç-İş Sendikası'na göre: Bu dönemde (yani 1993'te) bir Avustralya firması ORÜS'le 100 milyon dolarlık bağlantı yapmak istemiştir. Ancak devlet güvencesi istenmiştir. Her nedense devlet güvencesi verilmediği gibi, Orman Genel Müdürlüğü ORÜS'le fiyat anlaşmazlığına düşmüştür.

Görüldüğü gibi ORÜS 1991 yılının özel şartlarından dolayı ve 1993 yılında ise faiz borçluları yüzünden zarar etmek durumunda bırakılmıştır.

Ancak, kamu işletmeleri sadece kar getiren kurumlar değildir. Kamu işletmeleri, sosyal işlevi olan, buldukları yerlere hizmet götüren, bölgesel istihdam yaratarak göç olayını önleyen, bölgeler arasındaki gelir dağılımını ve gelişmişlik düzeyini dengeleyen kuruluşlardır. ORÜS de bu işlevi yerine getiren bir kuruluştur.

ORÜS piyasada özel sektörle yarışırken, özel sektöre göre birçok dezavantajlara sahiptir.

ORÜS satışlarından:

- % 3 özel idare hissesi alınır.
 - % 3 orman köylülerini kalkındırma fonlarına kesilir.
 - İhalelerdeki satışlarda ise % 1.5 tellaliye ödenir.
 - Belgesiz enval alınıp-satılmaz (KDV'sini öder). Özel sektör ise buna uymaz.
 - Özel sektör piyasaya arzettiği malın üzerinde hangi ebat yazılıysa onu vermez.
- (Örneğin piyasada 5 x 10 olarak alınan bir mal genellikle aynı ebatta değildir).

• ORÜS'te işçi ücretleri yüksektir. ORÜS Genel Müdürü ORÜS'ün özelleştirilmesi ile ilgili panelde "Benim işçimin 1992'deki maliyeti, aylık 9.000.000 TL'dir. Ama özel sektördeki işçinin maliyeti 1992'de yapılan sözleşmeye göre 2.9 milyon TL'dir." diyor. ORÜS'ün avantajı ise, fabrikalarının orman içinde kurulu olduklarından dolayı nakliye giderlerinin az olmasıdır.

8- İşgücünün Niteliği ve Niceliği

1980-1991 döneminde kurumun çeşitli birimlerinde istihdam edilen Orman Endüstri Mühendisi sayısı 3.4 kat artmıştır. İşçi statüsündeki personel içinde Mühendis, İşletmeci ve İktisatçı sayısı 1.8 kat artmıştır. Bu artış yalnızca iktisatçı ve işletmeciler düzeyinde 6.8 kat olmuştur. Dolayısıyla bu nitelikte personelin sayısı 1980'de % 3.3 iken 1991'de % 6.2'ye çıkmıştır.

Öte yandan, nitelikli işçi sayısının toplam işçi sayısı içindeki payı da artmış; "Nitelikli/Niteliksiz" oranı 1.77'den 2.14'e çıkmıştır. Aynı şekilde; "Direkt üretim işçisi"nin toplam işçi sayısındaki payı azalmamış, 1983'ten sonra artmış; 1980'de % 60.3 iken 1991'de % 65.8 olmuştur. Bu gelişmelere karşılık toplam işçi sayısı ise dönem boyunca artmamış, azalmıştır.

IV- SONUÇ

ORÜS, KİT'lerin özelleştirilmesi için öne sürülen gerekçelerin hiçbirini (1991-1993 yıllarındaki zarar hariç) hak etmemiş bir kuruluştur. Belirtilen yıllardaki zararlarının nedeni ise, önceki bölümlerde açıklanmıştır. Kaldı ki KİT'leri sadece kar eden kuruluşlar olarak görmekte yanlıştır. Bu tür kuruluşlar buldukları yörelere hizmet götüren, bölgesel istihdam yaratarak göç olayını önleyen, bölgeler arasındaki gelir dağılımını ve gelişmişlik düzeyini dengeleyen kuruluşlardır. En gelişmiş ülkelerde bile bazı KİT'ler diğer sektörleri sübvansel amacıyla zarar ederler. Ayrıca KİT'ler zarar ediyor da özel sektör zarar etmiyor mu? Ancak, başarısızlık durumu özel sektörde olursa, devlet onları kurtarmaktadır. Hepimizin bildiği Güney Sanayii, Paktaş, İzdaş, Metaş, Asil Çelik örnekleri bunun kanıtlarıdır.

Bilindiği gibi ormanlarımız nitelik ve nicelik olarak yetersizdir. Bugünkü haliyle kurulu kapasiteye cevap verememektedir. Bu nedenle de hammadde odunu standardizasyonu, kalitesi ve koruyucu önlemleri ile iyi değerlendirmek gerekir. Bugünkü yapısıyla özel sektör bunu yapamamaktadır.

ORÜS, standardizasyonu, kalitesi ve görece düşük maliyetli üretimi ile özel sektöre bu yönde zorlamaktadır. Piyasada istikrar unsurudur. ORÜS'ün envalleri TSE belgeliyken, özel sektörde sadece iki kuruluşun TSE belgesi vardır. ORÜS'ün fabrikaları görece gelişmemiş yerlerde ve ormana yakındır. Özel sektör ise, ağırlıklı olarak Marmara ve Batı Karadeniz yöresine dağılmıştır.

ORÜS yetişmiş elemanları yolu ile de özel sektöre kaynak aktaran bir kuruluştur.

ORÜS'ün özelleştirilmesi, mülkiyetin özel ellere geçmesi değil, ORÜS'ün tasviyesi olacaktır. Çünkü, ORÜS'e talip olanların çoğu fabrikaların değerli arsalarını kapatmak için uğraşacaklardır. 23 Haziran 1994'te Cumhuriyet Gazetesi'nde Aydın ENGİN özelleştirme konulu yazı dizisinde bu konuda şunları yazmıştır: "Düzce ORÜS işletmesi 96 dönümlük bir arazi üzerine kurulu. Fabrika binasının dışında bir sosyal tesis, 29 lojman ve misafirhaneden oluşan tesislere verilen en yüksek fiyat 6 Milyar Lira. Bölgedeki emlak eksperleri sadece arsaya 200 milyar değer biçiyorlar. Antalya İşletme'sine 12 milyar lira teklif verilmiş. Antalya'nın şehir merkezinde çamlar arasında bulunan 99 dönüm arsa üzerine kurulu işletmede, fabrika dışında 17 lojman, bir sosyal tesis ve bir eğitim binası bulunuyor. Turizmcilerin gözüne kestirdiği bu arsanın bugünkü gerçek değerinin 1 trilyonu bulacağı belirtiliyor."

ORÜS'ün satılması konusunda ORÜS Genel Müdürü başta olmak üzere, çalışanlarının görüşü alınmamıştır. Satışında ise "Pazarlık Yöntemi" gibi nereden başlayıp, nerede biteceği belli olmayan bir yöntem ile satış yapılacağı duyurulmuştur.

ORÜS'ün en az değeri nedir? Pazarlık yapılacaksa başlangıç noktası ne olacaktır?

Bunlar bilinmediği gibi, kimlerin talip olduğu ve ne fiyat verdikleri de bilinmemektedir. ORÜS'ün elinde toplam 2.941.824 m² lik son derece değerli arsalar vardır.

Arsaların dağılımı şöyledir:

Akkuş	131.005 m ²	Demirköy	96.180 m ²
Antalya	90.375 m ²	Devrek	91.615 m ²
Ardanuç	77.008 m ²	Düzce	95.567 m ²
Ardeşen	64.426 m ²	Dürsunbey	115.346 m ²
Arhavi	99.140 m ²	Eskipazar	225.414 m ²
Artvin	68.935 m ²	Kalkım	313.000 m ²
Ayancık	190.161 m ²	Pazarköy	66.181 m ²
Bafra	246.293 m ²	Şavşat	38.516 m ²
Bartın	110.145 m ²	Ulupınar	44.250 m ²
Bolu	274.253 m ²	Veziroğlu	205.154 m ²
Borçka	39.820 m ²	Yenice	111.961 m ²
Cide	119.184 m ²	Orüs Gen.Müd.	27.895 m ²

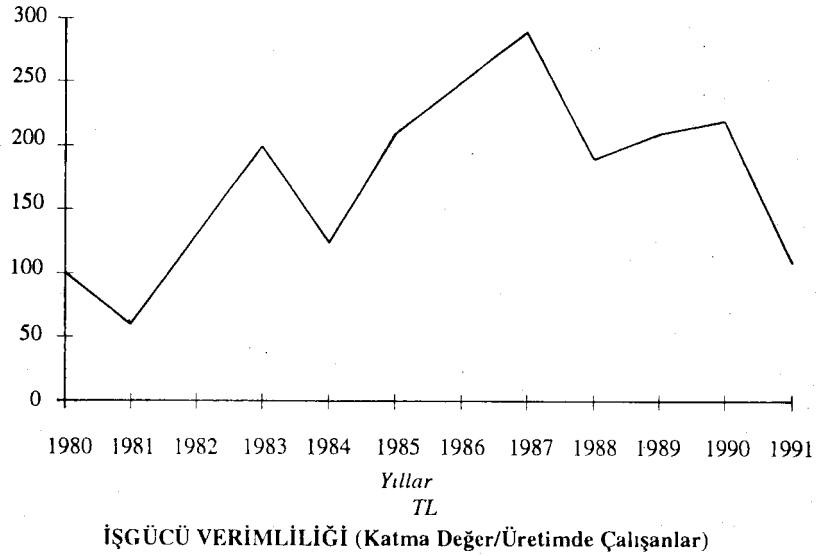
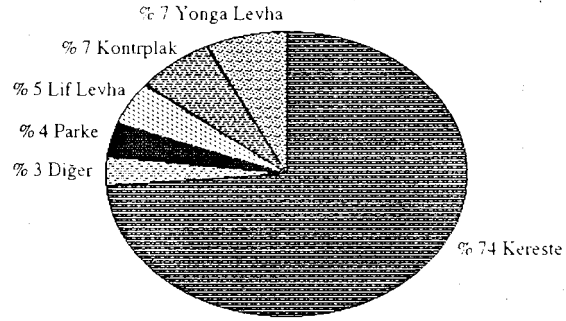
TOPLAM:

2.941.824 m²

Özelleştirme gerekçelerinden biri de "*Sermayenin tabana yayılması*" idi. Bu konuda samimi olunmadığının bir ölçütü de ORÜS çalışanlarının fabrikaları satın almak için kamu ortaklığı idaresine başvurularına bugüne kadar cevap verilmemesidir.

Belirtilen tüm bu nedenlerden dolayı ORÜS'ün özelleştirilmesinin ne teknik ne ekonomik ne de toplumsal yönden haklı gerekçeleri yoktur. Yapılması gerekense anonim şirkete dönüştürülmeden önceki ana statüsünün dördüncü maddesinde belirtilen "*Ülkemizdeki orman sanayii alanında kuruculuk ve işletmecilik yapmak; orman sanayiinin dünyadaki gelişmelere uygun biçimde gelişmesine katkıda bulunmak; gelişen teknolojiyi kendi tesislerinde uygulamak, geliştirmek, ürün standartlarının uygulanmasına önderlik etmek ve kaynak üreterek gerektiğinde yeni tesisler kurmak, verimlilik ve karlılık ilkelerine göre yürütmek*". biçiminde amaçları doğrultusunda çalışmasına olanak tanımak, ve bu amaçlarını sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmesi için sıkıntılarını aşmasına yardımcı olmaktadır.

Ürünlerin toplam üretimdeki payı

ÜRETİM MAKİNALARI

MAKİNA CİNSİ (Adet)	YILLAR											
	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	
1- Arabalı Şerit/1600	11	12	12	12	13	13	13	13	13	13	13	
2- Arabalı Şerit/1400	8	8	8	8	8	9	9	9	9	9	9	
3- Arabalı Şerit/1500	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
4- Arabalı Şerit/1200	-	-	-	-	1	2	2	2	3	5	6	
5- Yarım Şerit/1500	6	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	
6- Yarım Şerit/1600	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
7- Yarım Şerit/1300	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
8- Yarım Şerit/1200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
9- Yarım Şerit/1100	2	2	2	2	3	3	2	2	2	3	3	
10- Yanalma	30	30	33	35	37	39	40	42	452	46	48	
11- Başkesme	37	39	41	42	42	46	46	47	47	47	48	
12- Katrak/95	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	4	
13- Katrak/90	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	
14- Katrak/55-56	4	4	4	4	2	4	2	1	2	2	3	
15- Katrak/45	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	3	
16- Katrak/85	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	
17- Katrak/70	2	2	2	2	2	4	4	4	4	4	4	
18- Katrak/71	3	3	4	6	6	6	6	6	6	6	6	
19- Şerit/80	2	2	2	2	2	4	4	4	4	4	6	
20- Şerit/100	2	2	2	2	2	2	2	2	5	3	3	
21- Şerit/110	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
22- Şerit/800	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	
23- Zincirli Testere	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
24- Çıta Makinası	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
TOPLAM	130	135	142	147	150	162	160	162	167	176	186	

**1990 YILI SONU İTİBARIYLA
BİRİMLERE GÖRE PERSONEL DURUMU**

BİRİM	MEMUR			İŞÇİ			GENEL TOPLAM
	Memur	Sözleşm.	TOPLAM	Daimi	Geçici	TOPLAM	
MERKEZ	55	106	161	-	-	-	161
ANTALYA	17	18	35	89	42	131	166
DURSUNBEY	17	9	26	84	73	157	183
PAZARKÖY	11	11	22	64	10	74	96
ARTVİN	23	31	54	207	35	242	296
ARDEŞEN	25	7	32	80	54	134	166
ARHAVİ	12	18	30	7	38	45	75
BORÇKA	15	13	28	86	25	111	139
AYANCIK	28	18	46	368	67	435	481
BAFRA	16	24	40	113	34	147	187
BARTIN	14	24	38	93	42	135	173
CİDE	12	11	23	111	27	138	161
ULUPINAR	9	20	29	76	16	92	121
BOLU	33	55	88	531	114	645	733
DEMİRKÖY	7	19	26	106	60	166	192
DÜZCE	18	21	39	99	47	146	185
ESKİPAZAR	9	10	19	71	42	113	170
DEVREK	13	24	37	104	29	133	170
YENİCE	14	19	33	252	67	320	353
VEZİRKÖPRÜ	30	30	60	327	107	434	494
AKKUŞ	25	7	32	75	69	144	176
TOPLAM	403	495	898	2944	998	3942	4840

SOSYAL TESİSLERİN 1980-1990 YILLARI ARASINDAKİ GELİŞİMİ

		79me	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	Topl.
1. Sosyal Binalar	Adet	8	2	1			2	1	1	3	2	4	2	26
	M2	5563	3352	1356			1800	460	1000	2060	910	4099	1850	22450
2- Eğitim Tesisleri	Adet										2		1	3
	M2										2490		400	2890
3- Lojmanlar	Adet	18												18
	M2	792												792
3.2 Kagir	Adet	184												184
	M2	14675												14675
3.3 Betonarme	Adet	122	42	8		10	23	32	50	51	16	82	30	466
	M2	12814	4620	776		970	2254	3968	3250	5328	1612	8498	3110	47200
TOPLAM	Adet	332	44	9		10	25	33	51	54	20	86	33	697
	M2	33844	7972	2132		970	4054	4428	4250	7383	5012	12597	5360	88002

PERSONELİN ÖZELLİKLERİ

	Y I L L A R										
	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
	- Memur Personel Sayısı	743	729	730	741	831	766	744	686	594	359
- Sözleşmeli Personel Sayısı	-	-	-	-	-	-	94	136	306	536	495
TOPLAM 1	743	729	730	741	831	766	838	822	900	895	898
- Sürekli İşçi Sayısı	3637	3698	3814	4138	3981	3809	3653	3498	3337	3132	2944
- Geçici İşçi Sayısı	288	66	35	26	59	121	308	683	953	999	998
TOPLAM 2	3925	3764	3849	4164	4040	3930	3961	4181	4290	4131	3942
GENEL TOPLAM	4668	4493	4579	4905	4871	4696	4799	5003	5190	5026	4840
TAHSİL DURUMU (Memur+Sözleş.)											
- Orm. Yük. Müh.	52	49	49	42	53	41	43	39	41	33	32
- Orm. End. Müh.	42	51	52	59	58	61	85	89	120	117	134
- İnşaat Müh.	7	5	4	5	6	4	5	5	3	4	5
- Makina Müh.	17	16	17	15	14	14	12	12	14	12	12
- Elek. Müh.	3	2	1	1	1	-	5	5	4	4	3
- Kimya Müh.	1	1	1	3	3	3	3	2	3	3	3
- İktisatçı	6	5	6	6	6	4	9	9	10	15	16
- İşletmeci	-	-	1	-	3	2	8	12	16	19	25
- Hukuk	-	-	1	1	-	-	2	2	2	2	3
- Tıp	-	-	1	4	5	5	11	8	10	14	13
- Diğer Yüksekokul	28	28	32	37	46	47	57	48	54	63	44
- Lise ve Dengi	137	135	137	143	172	172	183	181	211	200	224
- Ortaokul	120	116	114	115	127	120	116	116	137	127	140
- İlkokul	330	321	314	310	332	293	299	295	279	286	249
TOPLAM	743	729	730	741	826	766	838	823	904	899	903
- Vasıflı İşçi Sayısı	2512	2431	2421	2561	2544	2493	2469	2713	2865	2789	2672
- Vasıfsız İşçi Sayısı	1413	1333	1428	1603	1496	1437	1492	1468	1425	1342	1270
Vasıflı -Vasıfsız Toplamı	3925	3764	3849	4164	4040	3930	3961	4181	4290	4131	3942
- Direkt üretim İşçi Sayısı	2366	2248	2421	2686	2573	2477	2518	2671	2756	2677	2550
- Endirekt üretim işçi sayısı	1559	1516	1428	1478	1467	1453	1443	1510	1534	1454	1392
Direkt -İndirekt Toplamı	3925	3764	3849	4164	4040	3930	3961	4181	4290	4131	3942
YAŞ GRUPLARI											
- 20 Yaşına Kadar İşçi Sayısı	43	27	34	36	30	15	19	10	8	7	7
- 21-30 yaş arası İşçi Sayısı	917	923	1113	1280	1259	1189	1208	1357	1402	1199	968
- 31-40 yaş arası İşçi Sayısı	1848	1731	1692	1804	1765	1769	1803	1918	1991	2026	2063
- 41-50 yaş arası İşçi Sayısı	782	781	769	808	804	779	768	750	759	782	804
- 50 yaşından büyük işçi Sayısı	335	302	241	236	182	178	163	146	130	117	100
Yaş Grubu Toplamı	3925	3764	3849	4164	4040	3930	3961	4181	4290	4131	3942
- Mem. ve Sözl.Pr.Ort. Ayl.Üc. (BinTL)	17	24	34	42	59	84	110	176	300	835	1583
- İfci Ortalama Aylık ücreti(BinTL)	22	31	40	47	68	91	105	159	247	799	1345
- Emekliye ayrılan MEMUR SAYISI	14	13	21	8	10	10	12	9	9	6	13
- Emekliye ayrılan İŞÇİ SAYISI	232	157	144	119	123	138	123	115	191	161	174
Çalışan işçilerin ortalama HIZM. YILI	13	12	12	11	11	11	11	11	11	11	11
Aylık Toplam Memur Ücreti(BinTL)	12569	17762	24594	30957	48979	64341	92170	144978	269961	747522	1421544
Aylık Toplam İşçi Ücreti(Bin TL)	86036	117678	155215	195143	275252	358233	416351	666484	1059485	3302621	5301427

1980-1991 YILLARI ARASINDAKİ MALİ BİLGİLER TABLOSU (Milyon TL.)

1- VARLIKLAR ve KAYNAKLAR DURUMU	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
KAYNAKLAR (Pasif)											
1- Öz Kaynaklar (488-489)	1617	343	423	4422	18731	23601	35705	54792	71276	105091	144099
2- Yabancı Kaynaklar					29						25281
2.1- Uzun Süreli (400-479)											
2.1- Kısa Süreli (300-378)	6026	11047	14060	14413	11050	24971	30259	66288	140511	130779	260678
TOPLAM	6026	11047	14060	14413	11079	24971	30259	66288	140511	130799	285959
KAYNAKLAR TOPLAMI	7643	11390	14483	18835	29810	48572	65964	121080	211787	235870	430058
VARLIKLAR (Aktif)											
3- Duran Varlıklar											
3.1- Bağlı Derler (235-278)	1436	1963	2369	2597	4198	7051	8867	12317	20644	34090	66514
3.2- Uz. Sür.Par.Ç.Değ. (200-234)											11886
TOPLAM	1436	1963	2369	2597	4198	7051	8867	12317	20644	34090	78200
4- Dönen Varlıklar											
4.1- Kıs. Sür. Pr.Ç.Değ. (110-190)	6012	9191	11638	15554	23963	30736	43603	82292	143295	169640	342963
4.2- Hazır Değerler (100-106)	195	236	476	684	1649	10785	13494	26471	47848	32140	8985
TOPLAM	6207	9427	12114	16238	25612	41521	57097	108763	191143	201780	351858
VARLIKLAR TOP.= KAYNAKLAR TOP.	7643	11390	14483	18835	29810	48572	65964	121080	211787	235870	430058
2- HARCAMA DURUMU											
GİDER ÇEŞİTLERİ											
0- İlk Madde ve Malzeme	2809	4929	6042	9105	14958	21376	32343	55738	103502	151070	263524
1- İşçilik giderleri	1035	1413	1845	2305	3349	4574	5269	8694	14686	41721	68977
2- Memur ve Sözl.Pers. Gid.	152	191	261	315	558	812	1168	1814	3327	9219	17831
3- Dış. Sağ. Fayda ve Hiz. Gid.	267	347	595	759	757	1475	2077	2652	4201	6474	9240
4- Çeşitli giderler	38	61	96	98	126	222	303	585	1003	1738	3267
5- Vergi Resim ve Harçlar	2	3	5	5	39	69	56	199	490	251	760
6- Amortisman giderleri	53	189	123	128	406	652	1025	1521	2463	4301	6999
TOPLAM	4356	7133	8967	12715	20193	29180	42241	71203	129672	214774	370598
3- GELİR-GİDER DURUMU											
GELİR-GİDER KALEMİ											
1- Net Satış Hasılatı	4363	6236	9404	16208	20474	36198	54624	93561	145221	227657	372379
2- Net Satış Maliyeti	2871	5090	7655	12323	13542	27676	35299	59360	106406	185484	307594
3- Mal ve Hiz. Satış Karı (1-2)	1492	1146	1749	3885	6932	8522	19325	34201	38815	42173	64785
4- Dönem Giderleri	469	471	658	744	1173	1870	2540	4536	8340	19047	32615
5- İşletme Faaliyet Karı (3-4)	1023	675	1091	3141	5759	6652	16785	29665	30475	23126	32170
6- Faaliyet Dışı Gelirler	265	523	699	1157	2706	4439	10223	16030	27038	47203	43863
7- Faaliyet Dışı Giderler	41	96	441	301	790	2973	4159	9838	20522	25372	48751
8- Brüt Dönem Karı	1247	1102	1349	3997	7675	8118	22849	35857	36989	44957	27282
9- Ödenen vergi ve Fonlar					3362	4039	11461	17980	18731	23418	14187
10- Net Dönem Karı	1247	1102	1349	3997	4313	4079	11388	17877	18258	21539	13095
4- DİĞER BİLGİLER											
1- Ödenmiş Ser. (Mües.Mer.için)	68	75	76	76	11246	13348	15205	20303	20303	28262	35416
2- Ödenen Faizler			3	10	713	2617	4076	9307	20379	25244	40496
3- Alınan Faizler	139	249	418	680	1539	4054	10128	15641	26750	46833	42739
4- Mamul Stoku (tutar)	2191	2824	3960	4472	8857	7534	10036	18939	34025	44768	70763
5- Hammaddede Stoku (tutar)	1570	1843	1939	3369	3914	6877	10729	1616	31373	39183	64920
6- Maddi Duran Varlıklar	671	738	1227	1757	4198	6779	8380	11213	9764	32767	90908
7- Maddi Duran Varlıkların Amor.	291	360	569	738	1377	2470	4028	6709	13393	27122	53009
8- Üretim. Çalış.İşçi-Memur Topl.	4188	4019	4051	4759	4024	4639	4646	4963	5104	5077	4632
9- Yapılmakta olan Yatırımlar	1022	1420	1362	916	1706	3498	3616	1087	2564	2828	3133
10- Nominal Sermaye	192	192	192	192	50000	50000	50000	50000	50000	50000	200000
11- Yedek Akçeler	88	151	231	439	2608	4699	6818	12752	22065	31706	43582